

Ministeriele stukken

Dr J. Hoek schrijft in zijn Kerkblad:

Tot mijn spijt moet ik nog even terugkomen op het reeds eerder in ons Kerkblad ter sprake gekomen verwijt van prof. K. Schilder, als zou ik de vertrouwelijkheid van ministeriële stukken inzake den naam van onze kerken en van die, onderhoudende art. 31 K.O., geschonden hebben.

In ons nummer van 4 Juni j.l. toonde ik aan, dat van zulk een schending geen sprake is geweest. Dit gaf immers van genoemde stukken inzage, nadat ik mij er van vergewist had, dat de betrokken minister daartegen geen bezwaar maakte.

Prof. Schilder heeft hierop gereageerd in de Reformatie van 10 Juni j.l. en schrijft daarin, dat ik bevestigde, wat hij gekonstateerd had. Dat is, wat de feiten betreft, grotendeels juist. Maar dat is niet ter zake. Want prof. Schilder verzwijgt het puntje, waar het op aan kwam, n.l. dat er geen schending van de vertrouwelijkheid plaats had gevonden. Ik vind dat niet aardig van hem!

Aangaande de feiten heb ik alleen nog op te merken, dat de bewering van prof. Schilder, dat dr. Donner inzage gevraagd heeft „van wat tussen den huidige minister en onze“ — dat zijn dus de kerken art. 31 — „kerken nog in bespreking is“, niet met de waarheid in overeenstemming is. De minister heeft eigener beweging aan onze deputaten voor de korrespondentie met de Hoge Overheid afschrift gezonden van zijn schrijven d.d. 14 Okt. 1948 aan de heren Deddens, Van Dijk, Hummel en Schilder.

Tenslotte antwoordt prof. Schilder op mijn bezwaar tegen het gebruik van den term „synodokratische kerken“. Hij gelooft niet, dat het onbeleefd is iemand anders te noemen dan hij zelf wil. Nu, ik geloof dat wel en zou het onbeleefd vinden, als wij de vrijgemaakte kerken independentistische kerken of kerken niet-onderhoudende art. 31 gingen noemen. Zo willen zij niet heten en daarom moeten wij zulk een naam ook niet gebruiken.

En als prof. Schilder vraagt, waarom wij zijn kerken niet noemen „de Gereform. Kerken in Nederland“, dan zeg ik: de beleefdheid eist niet, dat, als iemand mijn naam mij ontleent en zich dien zelf toewijst, ik daarin bewilligen moet en hem met den naam moet betitelen, waaronder ik zelf bekend sta en bekend wil staan.

Met dit welinge, dat m.l. toch ook genoeg is, wil ik volstaan, daar debatjes als het onderhavige niet te lang moeten duren. Vooral niet, als de zaak duidelijk is.

J. H.

We hebben onverkort opgenomen wat dr. Hoek te zeggen heeft. Volgende week een klein woordje ten besluite, hopen we.

K. S.

Cursus Hebraicus

Evenals in 1949 zal er D.V. in 1950 te Zwolle een cursus in de Hebreeuwse taal worden gehouden ten behoeve van aankomende theol. studenten (en voor hen, die b.v. voor een examen willen repeteeren).

Reeds jaren bleek n.l. allerwegen de elementaire kennis van het Hebreeuwsch, die noodig is voor het volgen van de colleges in die taal en in de exegese O.T., vrijwel algemeen nihil te zijn.

Deze cursus bedoelt een praktische (her)scholing in het leeren en toepassen van de Hebr. Grammatica. Het vorig jaar zijn hiermede goede ervaringen opgedaan. Reeds nu is gebleken, dat het volgen van deze cursus en de studenten en den Hoogleraar veel moeite en tijd deed winnen.

De cursus zal ongeveer vijf weken duren, en wel van D.V. 23 Augustus tot eind September, zoodat men juist klaar komt voor het begin van de colleges.

Getracht zal worden (voor zoover noodig) wederom vrij (of goedkoop) logies voor de deelnemers bij leden der gemeente te vinden.

Benodigd is als leerboek: Dr. Nat. — Dr. Koopmans: Hebr. Grammatica en Oefeningen (laatste druk). Men schaffe zich dat zoo spoedig mogelijk aan en oefene alvast de letters!

Alle nadere inlichtingen verstrekt de leider van den cursus.

T. J. A. DELHAAS,
Bloemendalstr. 6,
Zwolle.
litt. hum. doct.
theol. cand.

P.S. Andere bladen worden vriendelijk verzocht deze aankondiging over te nemen.

Van harte wekt ondergeteekende, onder verwijzing naar bovenstaande mededeeling omtrent den Cursus Hebraicus, allen die voornemens zijn om in September zich aan de Hoogeschool te laten inschrijven op, om deze cursus te volgen. Dit jaar heb ik op de hebreeuwse colleges kunnen constateren, dat deze training den studenten zeer ten goede is gekomen. Ze bleken in staat te zijn om direct bij den aanvang die colleges te volgen, en toonden ook de grammatica veel beter te beheerschen dan dat in vroegere jaren telkens het geval bleek.

Prof. B. HOLWERDA.

* * Ons studentencorps

Toen in de uitwerplingsdagen in een wettige corpsvergadering van onze studenten door de overgrote meerderheid besloten werd het onderwijs van de nergens vandaan geloopen docenten Greijdanus, Dam en Schilder te blijven volgen en een klein aantal de vergadering verlaten had, bleef natuurlijk het corps zichzelf: het behield zijn naam, het zong zijn lied, het droeg zijn vaandel, en het was trouw aan Greijdanus, aan de nagedachtenis van den door de Duitschers vlak vóór de bevrijding gedooden

dr. R. J. Dam, die eveneens de Kamper kerk en dus zijn broeders Greijdanus en Schilder was trouw gebleven en het vond, dat een hoogleraar die niet beloofde niets te leeren wat niet ten vólle, dus tot op een „gekloofden haar“, zou afwijken van 1905/12, daarom evenmin moest worden uitgestooten als de tegenwoordige functionarissen van het instituut-Oudestraat, die het evenmin beloven, doch zich publiek permitteeren, dien gekloofden haar wel cadeau te doen aan zichzelf.

Daarna hebben de synodocratische studenten verlangd, via de rechtbank, dat aan onze studenten zou verboden worden den naam van het corps te voeren, het vaandel te dragen, en zoo voort.

Hun bewering werd gesteund met de opmerking, dat er stond (in de „lex“, d.w.z. de corpswet), dat het corps een corps was van studenten aan de Theol. Hoogeschool van de Gereformeerde Kerken. Zij meenden dat de zaak hiermee uitgemaakt was: „de Gereformeerde Kerken“, dat waren diegenen, die Greijdanus enz. als ambtsdrager niet konden verdragen.

Een beetje vreemd was die redeneering in hun mond wel. De synodocratische groep heeft het n.l. een keer noodig gevonden, mij een briefje te schrijven met de mededeeling, dat ik vroeger — ik citeer natuurlijk HEEL losjes — toch wel een aardige man geweest was, en dat men daarom besloten had mij als eereid van het corps te handhaven. Ik heb aan deze heeren geantwoord, dat ik van hun groep nooit lid geweest was, en dat ze dus niets te „handhaven“ hadden. Ben ik wel ingelicht, dan heeft dit antwoord niet de reputatie van overmatige zoetsappigheid onder hen verworven. Maar dat hindert niet. Hoofdzak is, dat ze na de vrijmaking iemand, die kerkelijk daar behoorde waar Greijdanus en Dam hadden behoord, een vrijgemaakte dus, na 1944 als (eere)lid van hun vereniging meenden te kunnen erkennen, al zette hij geen voet meer in hun gebouw.

Nu heeft tot twee maal toe de rechtbank beslist, dat onze studenten het oude corps gebleven waren.

Een derde maal evenwel heeft heden een Hof (Arnhem) beslist, dat het anders moest (Dinsdag).

Wij zullen thans niet ingaan op de argumenten. We hebben tot nu toe alleen maar een paar vage mededeelingen kunnen krijgen en hebben nog geen stuk gezien.

Het Arnhemsche Hof heeft meer dan eens uitgesproken, dat bepaalde plaatselijke vrijgemaakte kerken de oude Gereformeerde Kerk ter plaatse gebleven waren. De nieuwe beslissing zal dus wel min of meer de idee lanceren, dat, al zijn bij ons bepaalde kerken de voormalige plaatselijke gereformeerde kerk, daarmee nog niet bewezen is, dat bij ons het oude kerkverband is.

Wij zien dit anders: een verband is aangegaan op voorwaarden, en wie zich aan de voorwaarden houden, zetten het verband op den ouden voet voort, al volgen er ook velen degenen, die de verbandcondities hebben geschonden.

Thans vragen we ons af:

Stel eens, dat iemand denkt te kunnen bewijzen, dat wij NIET het oude verband zijn, meent hij dan, daarmee meteen bewezen te hebben, dat „de anderen“ wel het oude verband zijn?

Wij gelooven niet, dat wie zoo iets meent, van de bewijsvoering evenveel werk maakt als b.v. Aristoteles zou verlangen.

Later meer, hopen we.

Intusschen: blijft aan onze studenten denken. En, neemt maar eens wat geld mee voor het corps ter gelegenheid van den Hoogeschooldag. Wil men nu reeds wat geld zenden voor het corps, dat kan op mijn girorekening 127278; verantwoording volgt dan wekelijks in „De Reformatie“. Natuurlijk zijn er hoge kosten. Op het strookje melden: proceskosten Studentencorps.

K. S.

* * Zuinig op het woord „Genade“

In de debatten „rondom“ de „gemeene-gratie-kwestie“ komt onherroepelijk de vraag naar voren: of het krea-tuurlijk existieeren (na den val) in zichzelf een zaak is van „genade“.

Men voelt de beteekenis van de vraag: indien het antwoord „ja“ zou moeten luiden, dan ware het leer-begrip van een „na den val gebleven en geconservéerd bestaan“ als „algemeene genade“, of „gemeene gratie“, althans voor een niet onbelangrijk deel weer uit zijn wankel posities bevrijd en ondersteund.

Het was, en dat is leerzaam, de bij de kerk niet in hoog aanzien staande Pelagius, die eens de stelling opwierp, dat „alles“ genade was, ook de krea-tuurlijke gave, de krea-tuurlijke existentie.

Augustinus vertelt ons daarvan. In zijn brieven. En elders.

Het ging hierom: Pelagius loochende den diepen ernst der zonde; hij sleep van de zonde de fijne puntjes af. Toen zeiden de orthodoxen in de kerk tot hem: dan slijpt ge ook van de genade de fijne puntjes af: wie de zonde minder serieus opneemt, dan ze is, die maakt ook de genade kleiner dan ze is.

Daarop antwoordde Pelagius: dacht ge, dat ik aan Gods genade te kort doe? Mja, menschen: ik noem eigenlijk alles genade, ook de natuurlike, de scheppingsgaven. Ik reken alles tot genade; ik gebruik het mooie woord niet alleen als het gaat over de natuur, gelijk ze verlost moet worden, doch ook over de natuur, gelijk ze ge-instituëerd moet worden. Al wat tot de natuur behoort, dat rekent Pelagius tot genade, in den zin van gunst.

Daar staan we dan: existieeren is gunst, genade, gratie. Algemeene genade. Commune gratie. Bij de Pelagianen.

Augustinus is er bepaald van geschrokken; hij vertelt, bij wijze van biecht, dat hij pas, toen hij dat aantrof in de lectuur, goed Pelagius is gaan verdenken. En later, men kan het uit den treure lezen, hebben theologen van allerlei slag, al was het alleen maar refereerderwijs, eraan herinnerd, dat Pelagius het woord „genade“ op deze manier niet eerlijk, niet onduidelijk, niet klaar gebruikte; en dat hij het voorzeker anders deed dan de „katholieke“ (orthodoxe) schrijvers. Vandaar dat men zich wel gedwongen voelde, op het woord „genade“ wat „zuiniger“ te worden.

Het mag wel verwonderen, dat dit bekende voorval niet sterker de geesten heeft toegesproken, toen men dr. A. Kuyper over zijn begrip van „gemeene gratie“ hoorde en las.

Toch zal het feit niet mogen vergeten worden. Want de wortelen der gemeene-gratie-leer liggen in de scheppingsleer. Als in de schepping het existieeren (en co-existieeren) geen „gunst“ (gratie) kan zijn, in zichzelf, dan is het continueeren van het (co)existieeren, ook na den val, in zich zelf nog geen genade.

K. S.

Voortgang van de sociale revolutie

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

In onzen tijd (2)

Wanneer er tegenwoordig gesproken wordt van economische medezeggenschap voor den arbeider, dan gaat het daarbij niet, zooals wij al eens eerder hebben opgemerkt, om het natuurlijk overleg tusschen patroon of werkgever met zijn arbeiders of werknemers. Wij schreven reeds eerder, waar dit natuurlijk overleg ontbreekt, daar lijdt het werk er onder, en dreigt voor de onderneming de ondergang. Men begon nu bij de Chr. Arbeidersorganisaties met te zeggen, dat men gaarne op de hoogte zou worden gesteld over den gang van zaken, liet daarbij een nauwkeurige precisering wat onder dien gang van zaken werd verstaan achterwege, ook al noemde men enkele desiderata vrij onnauwkeurig, als b.v. „t.C.N.V. in zijn brief van Sept. 1948 aan de ministers van Sociale zaken en van Economische zaken „het adviseeren en het doen van suggesties, welke den bloei van de onderneming zouden kunnen bevorderen“ en „het behandelen van door in de onderneming werkzame werknemers naar voren gebrachte wenschen“. Wat kan dit al niet inhouden? Bij dit alles evenwel gaat het nog om een vorm van medezeggenschap, die men heel goed als overleg, als in de ondernemingsraden georganiseerd overleg, zou kunnen betitelen.

Het gaat daarbij, althans naar de bewoordingen, nog niet om een medezeggenschap, die een vorm van mede-GEZAG insluit. Maar ook hier was de revolutionaire gedachte, die onder en achter deze woorden verscholen lag, machtig. Dit lag feitelijk reeds opgesloten hierin, dat men deze zaak niet bepleitte als een wensch, maar als een recht van den arbeider. Geheel in den voren geschetsten gedachtengang bewoog zich ook prof. de Gaay Fortman in zijn geschrift: „De arbeider in de nieuwe samenleving“, dat wij reeds meer citeerden. Ook hij bepleitte een ondernemingsraad, die voorstellen kon doen aan de leiding van de onderneming, (blz. 76), die volledig moest worden ingelicht over de economische en financiële positie van den ondernemer (blz. 77) en andere punten meer. Stelde men daar tegenover zich in verweer met een beroep op het eigen recht van den ondernemer, dan schreef de professor dienaangaande „een beroep dat ik afwijs, zoo lang de beslissing in economische aangelegenheden bij den on-

dernemer blijft en de economische medezeggenschap der arbeiders beperkt blijft tot een recht om op de hoogte gehouden te worden“ (blz. 76). Met andere woorden: het gaat niet om medebeslissingsrecht, maar om een recht om op de hoogte gehouden te worden, de beslissing blijft bij den ondernemer. Van medezeggenschap, die medezeggenschap zou tekenen, wilde hij niet weten. Hij schreef dan ook: „Het is een levensvoorwaarde voor de onderneming, dat in haar gezag wordt uitgeoefend en dat de noodige beslissingen snelen met doortastendheid worden genomen. Dat is onmogelijk, wanneer de arbeiders of een vertegenwoordiging hunnerzijds in eenigerlei vorm een medebeslissingsrecht krijgen. De economische medezeggenschap in de onderneming moet dus bestaan in een recht om op de hoogte gesteld te worden van den gang van zaken in commercieel opzicht en een recht om te dien aanzien advies te geven“ (blz. 73 en 74).

De professor „ontveinsde zich niet“, dat het ook bij deze conceptie van de medezeggenschap in de onderneming „niet zoo gemakkelijk zal zijn de zaak op dit punt vlot te laten loopen“. Hij oordeelde, dat „de arbeiders een algemeen begrip moeten hebben van de mogelijkheden en moeilijkheden op economisch gebied. De ondernemer moet daartegenover kunnen rekenen op het bewaren van bedrijfsgeheimen“ (blz. 76). Wij vinden dat een schoonen wensch-droom en zouden den professor willen vragen, wat er gebeuren moet, wanneer die arbeiders, die deze rechten volgens hem nu eenmaal toegewezen moeten krijgen, dat schoone, algemeene begrip eens niet kunnen opbrengen, bepaald hinderlijk lastig worden voor de bedrijfsvoering (b.v. bij sterk links gerichte invloeden) en de zaken van de onderneming bespreken gaan met leder, die hun nieuwtjes maar hooren wil. Doch al laten wij dit theoretiseeren van achter de schrijftafel op de studeerkamer voor wat het praktisch waard is, erkend moet